

Міністерство науки і освіти України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

06-01-72М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з навчальної дисципліни
«Економіка підприємства»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня усіх освітньо-професійних програм спеціальностей
навчально-наукового інституту економіки і менеджменту
НУВГП денної і заочної форми навчання (у т.ч. зі
скороченим терміном навчання)

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 2 від 31.10.2022 р.

Рівне – 2022

Методичні вказівки до практичних занять з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня усіх освітньо-професійних програм спеціальностей навчально-наукового інституту економіки і менеджменту НУВГП денної і заочної форми навчання (у т.ч. зі скороченим терміном навчання) / Кузнєцова Т. В., Петрук І. Р., Левун О. І. – Рівне : НУВГП, 2022. – 45 с.

Укладачі:

Кузнєцова Т. В., професор кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу, к.е.н.;

Петрук І. Р., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу, к.е.н.;

Левун О. І., старший викладач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Відповідальна за випуск: Кушнір Н. Б., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

Директор ННІЕМ: Ковшун Н. Е., д.е.н., професор.

© Т. В. Кузнєцова, І. Р. Петрук,
О. І. Левун, 2022

© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2022

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Практичне заняття №1 <i>Тема. Підприємство в ринковій системі господарювання ...</i>	5
Практичне заняття №2 <i>Тема. Основні фонди та виробнича потужність підприємства</i>	10
Практичне заняття №3 <i>Тема. Оборотні кошти підприємства та ефективність їх використання</i>	17
Практичне заняття №4 <i>Тема. Персонал підприємства і його використання</i>	24
Практичне заняття №5 <i>Тема. Інвестиції підприємства та їх ефективність Інвестиції підприємства та їх ефективність</i>	27
Практичне заняття №6 <i>Тема. Витрати виробництва та шляхи їх зниження</i>	31
Практичне заняття №7 <i>Тема. Фінансово-економічні результати і ефективність діяльності підприємства</i>	40
Список рекомендованої літератури.....	45

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В умовах гострої конкурентної боротьби стійкими є лише ті підприємства, які компетентно вивчають вимоги ринку, випускають конкурентоспроможну продукцію, уміло здійснюють мотивацію висококваліфікованої творчої праці персоналу, ефективно управляють економічною політикою. В умовах ринкової економіки на перший план виходять фахівці, які здатні економічно мислити і системно опанувати сучасні технологічні, управлінські та інформаційні інновації для виконання завдань економічної діагностики діяльності підприємства, оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу, обґрунтування рішень щодо підвищення ефективності виробничо-комерційної діяльності.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні здібностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

Завданням дисципліни «Економіка підприємства» є вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами.

Предметом дисципліни є форми і методи господарювання підприємства.

Після вивчення дисципліни «Економіка підприємства» студенти повинні **набути наступних компетенцій:**

- розрізняти організаційно-правові форми підприємств та організацій, робити обґрунтований вибір напрямків діяльності та сфери бізнесу;
- розробляти плани розвитку підприємства та інноваційно-інвестиційні проекти різних напрямків;
- аналізувати ефективність використання персоналу, основних засобів, оборотних коштів, інвестиційних ресурсів, організації виробничої діяльності, інноваційних процесів тощо;
- обґрунтовувати загальні тактичні та стратегічні управлінські рішення з різних аспектів господарської діяльності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема. Підприємство в ринковій системі господарювання

План практичного заняття

1. Поняття про підприємство і основні напрямки його діяльності
2. Нормативно-правові основи діяльності підприємств
3. Види підприємств і їх характеристика
4. Виробнича програма підприємства: обґрунтування і ресурсне забезпечення.

Приклади розв'язку задач

Приклад 1. Обчислити показники обсягу виробництва і реалізації продукції фірмою за даними таблиці 1.

Таблиця 1.

Вихідні дані

№ з/п	Показники	Сума	Умовні позначення
1	Обсяг виробництва, шт.	5000	N_i
2	Гуртова ціна виробу, грн..	1200	$C_{гурт}$
3	Обсяг незавершеного виробництва, грн. на початок року на кінець року	50000 37000	$NЗВп.р$ $NЗВк.р$
4	Собівартість одного виробу, грн.	1000	C_i
5	Тривалість виробничого циклу, дні	12	$T_{ц}$
6	Приріст залишків готової продукції на складах, шт.	60	
7	Коефіцієнт наростання затрат	0,62	$K_{нз}$
8	Кількість робочих днів у році	230	D

Розв'язок

1. Визначаємо обсяг товарної продукції за формулою:

$$ТП = \sum_{i=1}^n Ni \cdot Цзурт_i + Pi$$

$$ТП = 5000 \cdot 1200 + 0 = 6000000 \text{ грн.}$$

2. Визначаємо обсяг валової продукції:

$$ВП = ТП - (НЗВп.р - НЗВк.р) - (Іп.р - Ік.р)$$

$$ВП = 6000000 - (50000 - 37000) = 5987000 \text{ грн.}$$

3. Визначаємо обсяг реалізованої продукції:

$$РП = ТП + (ГПп.р - ГПк.р) + (Вп.р - Вк.р)$$

$$РП = 6000000 + (-60 \cdot 1200) = 5928000 \text{ грн.}$$

4. Визначаємо обсяг незавершеного виробництва:

$$НЗВ = \frac{Ni \cdot Ci \cdot Тц \cdot Кн.з}{Д}$$

$$НЗВ = \frac{5000 \cdot 1000 \cdot 12 \cdot 0,62}{230} = 161739,13 \text{ грн.}$$

Приклад 2. Молокозавод виготовив і реалізував за рік 1 млн. літрів молока за середньої оптовою ціною 30 грн./л; 400000 л кефіру – за ціною 35 грн./л; 700000 порцій морозива – за ціною 25 грн. за порцію; 300000 банок сметани – за ціною 40 грн. за банку та іншу продукцію загальною вартістю 600000 грн.

При цьому рівні витрати на виробництво продукції склали 59 млн. грн., з них 60 % припадає на вартість придбаного молока, 18% – на амортизацію основних засобів.

Необхідно визначити обсяги товарної та чистої продукції.

Розв'язок

1. Визначаємо обсяг товарної продукції за формулою:

$$ТП = \sum_{i=1}^n Ni \cdot Цзурт_i + Pi$$

$$ТП = 1000 \cdot 30 + 400 \cdot 35 + 700 \cdot 25 + 300 \cdot 40 + 600 = 74100 \text{ тис. грн.}$$

2. Визначаємо обсяг чистої продукції:

$$ЧП = ТП - (МВ + А)$$

$$ЧП = 74100 - 59000 \cdot (0,6 + 0,18) = 28080 \text{ тис. грн.}$$

Отже, обсяг чистої продукції на підприємстві становить 28080 тис. грн.

Приклад 3. Обчислити виконання плану по обсягу виробництва і асортименту продукції за даними таблиці 2.

Таблиця 2.

Вихідні дані

Вироби	Випуск продукції, тис. грн.	
	План	Фактичний
М	100	106
Н	84	162
К	305	210
О	500	425

Розв'язок

1. Визначимо відносну величину виконання плану по обсягу виробництва продукції за залежністю:

$$ВВП_{обсяг} = \frac{106 + 162 + 210 + 425}{100 + 84 + 305 + 500} = 0,913 * 100\% = 91,3\%$$

Отже, план не виконано на 8,7% (100–91,3) по обсягу виробництва продукції.

2. Визначимо відносну величину виконання плану по асортименту продукції (в чисельник підставляємо менше значення, а у знаменник – план):

$$ВВП_{асорт} = \frac{100 + 84 + 210 + 425}{100 + 84 + 305 + 500} = 0,828 * 100\% = 82,8\%$$

Отже, по асортименту продукції план не виконано на 17,2 % (100%–82,8%).

Приклад 4. У звітному році підприємство випустило 1000 виробів А і 3000 виробів Б. Відпускна ціна одного виробу складає відповідно 50 та 60 грн. Крім того, підприємство виготовило комплектуючих виробів на суму 25000 грн., з них – 15000 для сторонніх замовників. Залишки нереалізованої продукції на складі виробника становили на початок звітного періоду 2000 грн., а на кінець цього ж періоду – 500 грн. Необхідно розрахувати обсяг реалізованої продукції підприємства.

Розв'язок

1. Визначаємо обсяг товарної продукції:

$$ТП = \sum_{i=1}^n Ni \cdot Ц_{зурт_i} + Pi$$

$$ТП = 1000 \cdot 50 + 3000 \cdot 60 + 15000 = 245000 \text{ грн}$$

2. Визначаємо обсяг реалізованої продукції:

$$РП = ТП - (ГПп.р - ГПк.р) - (Вп.р - Вк.р),$$

Де ГПп.р., ГПк.р. – залишки нереалізованої продукції відповідно на початок і кінець року, тис. грн;

Вп.р., Вк.р. – відвантажена продукції, але не оплачена, яка знаходиться на зберіганні у споживача.

$$РП = 245000 + (2000 - 500) = 246500 \text{ грн.}$$

Отже, обсяг реалізованої продукції становить 246500 грн.

Задачі для розв'язування

Задача 1. Підприємство виготовило продукції основного виробництва на суму 3250 тис.грн. Роботи виробничого характеру, що були виконані на сторону – 140 тис.грн. Вартість напівфабрикатів власного виробництва – 370 тис.грн., з них 70,% використано у власному виробництві. Розмір незавершеного виробництва збільшився на кінець року на 50 тис.грн. Залишки готової продукції на складі на початок року – 28 тис.грн.. на кінець року – 33 тис.грн.

Визначити обсяг товарної, валової, реалізованої продукції підприємства.

Задача 2. Використовуючи вихідні економічні показники (табл.3), визначити за можливими двома варіантами розрахункового періоду прогнозовані обсяги: товарної продукції; валової продукції; чистої продукції; реалізованої продукції.

Таблиця 3.

Вихідні показники за варіантами розрахункового періоду

Показник	Один. вимір.	Варіанти	
		1	2
1. Виробництво продукції в натуральному вимірі:	шт.		
• виріб А		550	600
• виріб Б		700	750
• виріб В		600	500
• виріб Г		900	1000
2. Відпускна ціна одиниці продукції:	грн.		
• виріб А		10000	12000
• виріб Б		12000	12500
• виріб В		8000	10500
• виріб Г		16000	13500
3. Обсяг напівфабрикатів власного виробництва	тис. грн.	2200	2500
4. Послуги виробничого характеру	тис. грн.	3000	2800
5. Залишки незавершеного виробництва на:	тис. грн.		
• початок року		1200	1800
• кінець року		1400	2000
6. Матеріальні й прирівняні до них витрати на виробництво річного обсягу продукції	тис. грн.	17200	19180
7. Вартість сировини й матеріалів замовника	тис. грн.	240	350
8. Залишки нереалізованої продукції на:	тис. грн.		
• початок року		800	500
• кінець року		560	720

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема. Основні фонди та виробнича потужність підприємства

План практичного заняття

1. Поняття про основні фонди, їх склад та структура
2. Облік і оцінка основних фондів
3. Методи нарахування та використання амортизаційних відрахувань основних фондів
4. Показники і напрямки підвищення ефективності використання основних фондів
5. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення

Приклади розв'язку задач

Приклад 1. Первісна вартість основних фондів промислового підприємства – 3000 тис. грн., нормативний термін служби – 6 років, ліквідаційна вартість – 20 тис. грн. Визначити річну норму амортизації і щорічну суму амортизаційних відрахувань, використовуючи прямолінійну амортизацію.

Розв'язок

1. Річна норма амортизаційних відрахувань

$$a_e = \frac{ПВ - ЛВ}{ПВ * T_n} = \frac{3000 - 20}{3000 * 6} = 16,6\%$$

де ПВ – первісна вартість основних фондів, тис. грн.

ЛВ – ліквідаційна вартість основних фондів, тис. грн.

T_n – нормативний термін служби, років

2. Щорічна сума амортизаційних відрахувань

$$A_p = \frac{ПВ * a_e}{100} = \frac{3000 * 16,6}{100} = 498 \text{ тис. грн.}$$

Отже, річна сума амортизаційних відрахувань складає 498 тис. грн, а норма амортизації 16,6%.

Приклад 2. Первісна вартість верстата на підприємстві – 100 тис. грн., нормативний термін служби – 5 років. Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань методом прискореного зменшення залишкової вартості.

Розв'язок

Визначаємо річну норму амортизації як для лінійної амортизації:

$$a_s = (1/5) * 100\% = 20\%$$

Подвоюємо цю норму: $a_s = 20 \cdot 2 = 40\%$. Далі застосуємо норму амортизації, що становить 0,4 до залишкової вартості.

Сума амортизаційних відрахувань:

першого року $A_1 = 100 \cdot 0,4 = 40$ тис. грн.;

другого року $A_2 = (100 - 40) \cdot 0,4 = 24$ тис. грн.;

третього року $A_3 = (60 - 24) \cdot 0,4 = 14,4$ тис. грн.;

четвертого року $A_4 = (36 - 14,4) \cdot 0,4 = 8,64$ тис. грн.;

п'ятого року $A_5 = (21,6 - 8,64) \cdot 0,4 = 5,18$ тис. грн.

Як бачимо, у перші роки зношення амортизації велике, проте з роками зменшується. Для перевірки складемо нагромаджені суми амортизаційних відрахувань і з'ясуємо, чи дає змогу цей метод здійснити повне відшкодування зроблених витрат на придбання верстата:

$$\Sigma A = 40 + 24 + 14,4 + 8,64 + 5,18 = 92,22 \text{ тис. грн.}$$

Виявляється, що не вся первісна вартість відшкодовується: $100 - 92,22 = 7,78$ тис. грн.

Недоамортизовану частину вартості прийнято вважати ліквідаційною вартістю верстата.

Приклад 3. Використовуючи дані прикладу 2 визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань кумулятивним методом (цілих значень років).

Розв'язок

Визначаємо кумулятивне число як суму цілих значень років

$$K_{\text{ч}} = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15.$$

Нормою амортизаційних відрахувань візьмемо коефіцієнти, утворені цілими значеннями років: $5/15$; $4/15$; $3/15$; $2/15$ і $1/15$.

Сума річних амортизаційних відрахувань визначається за роками (A_p):

першого року $A_1 = 100 \cdot 5 / 15 = 33,3$ тис. грн.;

другого року $A_2 = 100 \cdot 4 / 15 = 26,6$ тис. грн.;

третього року $A_3 = 100 \cdot 3 / 15 = 20,0$ тис. грн.;

четвертого року $A_4 = 100 \cdot 2 / 15 = 13,3$ тис. грн.;

п'ятого року $A_5 = 100 \cdot 1 / 15 = 6,67$ тис. грн.

Знову спробуємо перевірити, чи вся первісна вартість придбання верстата відшкодовується:

$$\Sigma Ap = 33,3 + 26,6 + 20 + 13,3 + 6,67 = 99,87 \text{ тис. грн.}$$

Як бачимо, загальна сума зношення майже збігається з первісною вартістю. Незначні розбіжності пов'язані з похибками округлення результатів. Цей метод дає повне відшкодування первісної вартості верстата незалежно від того, чи враховувалася ліквідаційна вартість.

Приклад 4. Підприємство у січні 2017 року придбало 4 вантажних автомобіля. В січні 2021 р. придбали ще 2 таких автомобіля. Вартість автомобіля у цінах 2017 року – 100 000 грн., а у цінах 2021 р. – 1000 000 грн.

Норма амортизаційних відрахувань – 15 %.

Транспортні і заготівельно-складські витрати – 7% від вартості автомобіля.

Визначити первісну вартість, залишкову вартість, відновну вартість усіх авто на кінець 2021 р.

Розв'язок

1. Визначаємо первісну вартість автомобілів:

$$Пв_{2017} = 100 \cdot 4 + 100 \cdot 4 \cdot 0,07 = 428 \text{ тис. грн.}$$

$$Пв_{2021} = 1000 \cdot 2 + 1000 \cdot 2 \cdot 0,07 = 2140 \text{ тис. грн.}$$

$$Пв_{\text{заг}} = 428 + 2140 = 2568 \text{ тис. грн.}$$

2. Визначаємо залишкову вартість автомобілів:

$$Зв_{2021} = 428 - 428 \cdot 0,15 \cdot 6 = 42,8 \text{ тис. грн.}$$

6 – кількість років, протягом яких будемо робити амортизаційні відрахування.

$$Зв_{2021} = 2140 - 2140 \cdot 0,15 \cdot 1 = 1819 \text{ тис. грн.}$$

$$Зв_{\text{заг}} = 42,8 + 1819 = 1861,8 \text{ тис. грн.}$$

3. Визначаємо відновну вартість автомобілів:

$$\text{Відн.в}_{2017} = 4 \cdot 1000 + 4 \cdot 1000 \cdot 0,07 = 4280 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Відн.в}_{2021} = Пв = 2140 \text{ тис. грн.}$$

Отже, відновна вартість автомобілів на кінець 2021 року становить $4280 + 2140 = 6420$ тис. грн.

Приклад 5. Вартість основних фондів на початок звітнього року – 8136 тис. грн. 3 01.05. виведено основні фонди на загальну суму 1235 тис. грн., з 10.11. введено основні фонди на суму 1450 тис. грн. Обсяг випущеної продукції 9132 тис. грн. Загальна чисельність працюючих 250 осіб.

Визначити: 1) показники забезпеченості підприємства та працівників основними фондами; 2) показники руху, фізичного стану та ефективності використання основних фондів, якщо ступінь зносу їх становить 30%.

Розв'язок

1) Визначаємо показники забезпеченості підприємства і працівників основними фондами:

а) фондозабезпеченість (фондомісткість) виробництва:

$$\Phi_{\text{м}} = \frac{\overline{ОЗ}}{Ов}$$

де $Ов$ – обсяг випущеної продукції, тис. грн.

$\overline{ОЗ}$ – середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.

Середньорічна вартість основних фондів визначається за залежністю:

$$\overline{ОЗ} = ОЗ_{\text{пр}} + \frac{ОЗ_{\text{введ}} * t_p}{12} - \frac{ОЗ_{\text{виб}} * t_{\text{непр}}}{12},$$

де $ОЗ_{\text{пр}}$ – вартість основних фондів на початок року, тис. грн

$ОЗ_{\text{введ}}$ – вартість основних фондів, що введені в експлуатацію, тис. грн.

$ОЗ_{\text{виб}}$ – вартість основних фондів, що вибули з експлуатації, тис. грн.

t_p – кількість повних місяців роботи до кінця року, місяців

$t_{\text{непр}}$ – кількість повних місяців непрацездатності основних фондів до кінця року, місяців

$$\overline{ОЗ} = 8136 + \frac{1450 \cdot 2}{12} - \frac{1235 \cdot 8}{12} = 7554,34 \text{ тис. грн.}$$

$$\Phi_{\text{м}} = \frac{7554,34}{9132} = 0,83 \text{ грн./грн.}$$

Отже, на 1 гривню випущеної продукції на підприємстві припадає 0,83 грн. вартості основних фондів.

б) фондоозброєність праці працівника:

$$\Phi озбр = \frac{\overline{ОЗ}}{Ч}$$

де Ч – чисельність працівників на підприємстві, осіб.

$$\Phi озбр = \frac{7554,34}{250} = 30,22 \text{ тис. грн./ос.}$$

Отже, на кожного працівника на підприємстві припадає 30,22 тис. грн вартості основних фондів.

2) Визначаємо показники руху основних фондів:

а) коефіцієнт вибуття:

$$Квиб = \frac{ОЗвиб}{ОЗп.р},$$

де ОЗвиб – вартість виведених основних фондів, тис. грн.

ОЗп.р. – вартість основних фондів на початок року, тис. грн.

$$Квиб = \frac{1235}{8136} = 0,15$$

Отже, протягом року було виведено основних фондів 15% від вартості основних фондів на початок року;

б) коефіцієнт оновлення:

$$Конов = \frac{ОЗнад}{ОЗк.р},$$

де ОЗнад – вартість введених основних фондів, тис. грн.

ОЗк.р=8136+1450-1235=8351 тис. грн.

$$Конов = \frac{1450}{8351} = 0,17$$

Отже, частка вартості введених основних фондів протягом року становить 17% від вартості основних фондів на кінець року;

в) коефіцієнт росту (темп росту):

$$Кр = \frac{ОЗк.р}{ОЗп.р} = \frac{8351}{8136} = 1,03$$

Отже, вартість основних фондів на кінець року зросла на 3% в порівнянні з вартістю на початок року;

г) коефіцієнт інтенсивності оновлення:

$$K_{\text{інт.он.}} = \frac{K_{\text{он}}}{K_{\text{внб}}} = \frac{0,17}{0,15} = 1,13$$

Отже, на підприємстві спостерігається поступове оновлення основних фондів, оскільки темпи надходження основних фондів перевищують темпи вибуття;

3) Визначаємо показники фізичного стану основних фондів:

а) коефіцієнт зносу:

$$K_{\text{зн}} = \frac{\sum Z_{\text{носу}}}{P_{\text{в}}}$$

$$K_{\text{зн}} = 0,3 \text{ (дані з умови задачі)}$$

Отже, 30 % вартості основних фондів вже перенесли свою вартість на вартість випущеної продукції у вигляді амортизаційних відрахувань;

б) коефіцієнт придатності:

$$K_{\text{пр}} = 1 - K_{\text{зн}} = 1 - 0,3 = 0,7$$

Отже, 70% вартості основних фондів ще необхідно перенести на вартість випущеної продукції у вигляді амортизаційних відрахувань;

4) Визначаємо показник ефективності використання основних фондів – фондвіддача основних засобів:

$$\Phi_{\text{від}} = \frac{O_{\text{в}}}{O_{\text{З}}},$$

$$\Phi_{\text{від}} = \frac{9132}{7554,32} = 1,21 \text{ грн./грн.}$$

Отже, на 1 гривню вартості основних фондів було випущено продукції на суму 1,21 грн.

Приклад 6. У виробничому цеху 30 верстатів. На обробку однієї деталі витрачається 0,35 нормо-год. Режим роботи цеху двозмінний. Тривалість зміни – 8,2 год. У звітному році робочих днів 242. Простої верстатів у поточних ремонтах становлять 3,5% номінального річного фонду часу їх роботи. Визначити виробничу потужність цеху.

Розв'язок

Визначаємо фонд часу роботи обладнання

$$Фд = 8,2 \cdot 242 \cdot 2 \cdot (1 - 0,035) = 3829,89 \text{ год}$$

Розраховуємо виробничу потужність одного верстату

$$3829,9 / 0,35 = 10943 \text{ деталі}$$

Обчислюємо виробничу потужність цеху

$$Вп = 10943 \cdot 30 = 328290 \text{ деталі}$$

Отже, виробнича потужність цеху становить 328290 деталей

Задачі для розв'язування

Задача 1. Балансова вартість виробничих основних фондів акціонерного товариства на початок розрахункового року становила 71100 тис. грн. Протягом травня й вересня будуть введені в дію нові основні фонди вартістю відповідно вартістю 757 тис. та 1910 тис. грн. Окрім того, за раніше укладеною угодою із зарубіжною фірмою, буде придбана у жовтні того ж самого року нова технологічна лінія вартістю 3610 тис. грн. Витрати на її транспортування та монтаж становитимуть 10% вартості імпортової техніки. У жовтні цього самого року мають бути виведені з експлуатації через повне фізичне спрацювання основні фонди на загальну суму 2110 тис. грн. Економічне спрацювання виробничих засобів на кінець розрахункового року становить 40%.

Обчислити середньорічну вартість основних виробничих фондів підприємства у розрахунковому році та первісну і залишкову вартість основних фондів підприємства в наступному за розрахунковим роком.

Задача 2. Меблевий комбінат придбав нову технологічну лінію для виготовлення однотипних дерев'яних заготовок (деталей) вартістю 362 тис. грн. Витрати на транспортування і монтаж технологічної лінії склали 10 тис. грн. Прогнозований нормативний термін експлуатації технологічної лінії становитиме 10 років, а ліквідаційна її вартість – 12 тис. грн. Визначити норму та суми амортизаційних відрахувань (за 5 років) для технологічної лінії за умови застосування рівномірної, подвійно-залишкової та кумулятивної амортизації засобів праці. З'ясувати,

який з названих методів амортизації економічно вигідніший для меблевого комбінату.

Задача 3. Середньорічна вартість основних фондів підприємства становить 2500 млн. грн. Обсяг виготовленої продукції за звітний період становить 950 т., оптова ціна за 1т – 3 тис. грн. За планом на наступний рік передбачено підвищити випуск продукції на 10 %. Визначити розмір фондівіддачі на плановий період.

Задача 4. Ткацька фабрика працює в дві зміни. Кількість ткацьких верстатів на початок року 500 шт. З 1 квітня встановлено 60 верстатів, а з 1 серпня вибуло 50. Кількість робочих днів в році – 260, плановий процент простоїв на ремонт верстату – 5%, продуктивність одного верстату 4м тканини за годину, план випуску продукції – 7500 тис. м. Розрахувати виробничу потужність фабрики і коефіцієнт її використання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема. Оборотні кошти підприємства та ефективність їх використання

План практичного заняття

1. Поняття про оборотні засоби (кошти), їх склад, структура та джерела формування
2. Методи розрахунку нормативу оборотних засобів
3. Визначення показників ефективності використання оборотних засобів
4. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів

Приклади розв'язку задач

Приклад 1. На підприємстві виробнича собівартість одного виробу – 350 грн. Початкові одноразові витрати матеріалів на виробництво одного виробу – 70 грн. Тривалість виробничого циклу – 2 дні. За рік має бути випущено 1000 виробів. Визначити норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві.

Розв'язок

Середньодобовий обсяг виробництва (за виробничою собівартістю):

$$B_{ТП} = \frac{1000 \times 350}{360} = 972,2 \text{ грн.}$$

Коефіцієнт наростання затрат визначається за формулою:

$$k_{нз} = \frac{a + \frac{b}{2}}{a + b} = \frac{70 + 140}{350} = 0,6$$

де a – витрати матеріалів на виробництво одного виробу, грн.

b – всі витрати за мінусом матеріальних одного виробу, грн.

Норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві становить:

$$H_{НЗВ} = B_{ТП} \times T_{Ц} \times k_{нз} = 972,2 \times 2 \times 0,6 = 1166,6 (\text{грн.})$$

Отже, норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві становить 1166,6 грн.

Приклад 2. Постачання сировини відбувається згідно з даними таблиці 4. Знайти норму поточного запасу за наявності 4-ох постачальників. Яким буде підготовчий запас, якщо на підготовку сировини до використання у виробничому процесі необхідно 14 днів?

Таблиця 4.

Обсяги постачання сировини

Постачальник	Обсяг однієї поставки, тон (x)	Інтервал між поставками, днів (f)
1	180	30
2	300	20
3	60	10
4	120	30
Разом	660	-

Розв'язок

Середній інтервал між поставками сировини (\bar{X}) визначаємо за формулою:

$$\bar{X} = \frac{\sum x \times f}{\sum f} = \frac{30 \times 180 + 20 \times 300 + 10 \times 60 + 30 \times 120}{660} = 23,6 \approx 24(\text{дні})$$

Відповідно поточний запас становитиме: $N_{\text{пот}} = \frac{24}{2} = 12(\text{днів})$

Обчислюємо підготовчий запас: $N_{\text{міде}} = 14 - 12 = 2(\text{дні})$

Приклад 3. Визначити місячну потребу хлібозаводу в борошні, його мінімальний і максимальний запас, якщо період поставки 8 днів, а період зриву поставки 2 дні. Для забезпечення виконання денної програми слід використовувати 960 кг борошна, при чому його втрати становлять 2 %.

Протягом місяця хлібозавод працює 25 робочих днів.

Розв'язок

Визначаємо мінімальний запас борошна:

$$\text{Запас}_{\min} = D \cdot T_{\text{зриву}} = (960 + 960 \cdot 0,02) \cdot 2 = 1958,4 \text{ кг}$$

Розраховуємо денну потребу в борошні:

$$D_{\text{п}} = 960 \cdot 1,02 = 979,2 \text{ кг}$$

Максимальний запас борошна становить

$$\text{Запас}_{\max} = 979,2 \cdot 8 + \text{Запас}_{\min}$$

$$\text{Запас}_{\max} = 979,2 \cdot 8 + 1958,4 = 9792 \text{ кг}$$

Визначаємо місячну потребу борошна:

$$\text{Міс. потр.} = D \cdot \text{Кіл. роб. днів}$$

$$\text{Міс. потр.} = 979,2 \cdot 25 = 24480 \text{ кг}$$

Приклад 4. У звітному році підприємство виготовило і реалізувало продукції на суму 4800 тис. грн. При цьому залишки оборотних коштів підприємства становили: на 1.01. – 1280 тис. грн., на 1.04. – 1080 тис. грн., на 1.07. – 910 тис. грн., на 1.10 – 1210 тис. грн., на 1.01 – 1400 тис. грн. Необхідно визначити коефіцієнт оборотності оборотних коштів та тривалість обороту оборотних коштів.

Розв'язок

1. Знаходимо середньорічний залишок оборотних засобів за формулою середньої хронологічної:

$$O_3 = \frac{O_{31}/2 + O_{32} + \dots + O_{3n-1} + O_{3n}/2}{n-1},$$

де O_3 – залишки оборотних засобів на початок розрахункового кварталу, тис. грн.;

n – кількість періодів

$$O_3 = \frac{1280/2 + 1080 + 910 + 1210 + 1400/2}{5-1} = 1135 \text{ тис. грн.}$$

2. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів становить:

$$K_o = \frac{O_p}{O_3} = \frac{4800}{1135} = 4,2 \text{ оберти}$$

Отже, оборотні засоби здійснили кругообіг на протязі року 4,2 рази, або обсяг реалізованої продукції на одиницю середньорічного залишку оборотних засобів становить 4,2 грн.

3. Тривалість одного обороту становить:

$$T_o = \frac{D}{K_o} = \frac{360}{4,2} = 85 \text{ днів.}$$

Отже, тривалість одного обороту оборотних засобів становить 85 днів.

4. Коефіцієнт завантаженості оборотних засобів, показує в оборотних засобах для виробництв і реалізації одиниці продукції:

$$K_o = \frac{1}{K_o} = \frac{O_3}{O_p} = \frac{1135}{4800} = 0,24 \text{ грн./грн.}$$

Отже, потреба в оборотних коштах для реалізації одиниці продукції вартістю в одну гривню складає 24 копійки.

Приклад 5. Встановити абсолютне вивільнення (залучення) оборотних засобів підприємства, якщо сума оборотних засобів у звітному році становила 340 тис. грн, а обсяг реалізованої продукції – 5,8 млн грн. У плановому році обсяг випуску продукції має збільшитися на 15 %, а тривалість обороту оборотних засобів скоротитися на 3 дні.

Розв'язок

Коефіцієнт оборотності у звітному році

$$Коб зв = 5800 : 340 = 17 \text{ об.}$$

Тривалість обороту у звітному році

$$Тоб зв = 360 : 17 = 21,2 \text{ дня.}$$

Обсяг продукції у плановому році

$$Q_{пл} = 5800 \cdot 1,15 = 6670 \text{ тис. грн.}$$

Тривалість обороту у плановому році

$$Тоб пл = 21,2 - 3 = 18,2 \text{ дня.}$$

Коефіцієнт оборотності у плановому році

$$Коб пл = 360 : 18,2 = 19,78 \text{ об.}$$

Сума оборотних засобів у плановому році

$$Созпл = 6670 : 19,78 = 337,2 \text{ тис. грн.}$$

Обсяг вивільнених оборотних засобів

$$\Delta Соз = 340 - 337,2 = 2,8 \text{ тис. грн.}$$

Приклад 3. У звітному році підприємство реалізувало продукцію на суму 30000 грн. при середньорічних залишках обігових коштів 15000 грн. Визначити величину додаткової продукції, яку підприємство реалізує в наступному році, якщо тривалість одного обороту обігових коштів зменшується на 20 днів, а середньорічні залишки залишаються без змін.

Розв'язок

Визначаємо коефіцієнт оборотності оборотних засобів в звітному періоді

$$Коб^{(зв)} = \frac{Ореал.п.^{(зв)}}{ОЗ^{(зв)}} = \frac{30000}{15000} = 2 \text{ оберти}$$

Тривалість одного обороту в звітному періоді становитиме:

$$Тоб^{(зв)} = \frac{Д}{Коб} = \frac{360}{2} = 180 \text{ днів}$$

Розраховуємо тривалість обороту в наступному (плановому) періоді:

$$Тоб^{(пл)} = 180 - 20 = 160 \text{ днів}$$

Визначаємо обсяг реалізованої продукції в плановому періоді за формулою:

$$\text{Ореал. п.}^{(nl)} = \text{ОЗ}^{nl} * \text{Ко}^{nl}$$

Визначаємо коефіцієнт оборотності в плановому періоді за формулою:

$$\text{Ко}^{nl} = \frac{360}{160} = 2,25, \text{ тоді}$$

$$\text{Ореал. п.}^{(nl)} = \text{ОЗ}^{nl} * \text{Ко}^{nl} = 15000 * 2,25 = 33750 \text{ грн.}$$

Отже, обсяг додаткової продукції за рахунок прискорення оборотності оборотних засобів становить

$$\Delta \text{Ор} = \text{Ор}^{пл} - \text{Ор}^{зв} = 33750 - 30000 = 3750 \text{ грн.}$$

Задачі для розв'язування

Задача 1. Вартість складових елементів оборотних коштів підприємства наведено в табл. 5.

Таблиця 5.

Вартість складових елементів оборотних коштів підприємства, тис. грн

Елементи оборотних коштів	Фактична	Прогнозна
1. Виробничі запаси	25750	25150
2. Незавершене виробництво	6400	6570
3. Напівфабрикати власного виготовлення	4330	4430
4. Витрати майбутніх періодів	2150	2090
5. Залишки готової продукції	5620	5700
6. Відвантажена продукція	3500	3730
7. Грошові кошти на розрахунковому рахунку	3220	2620
8. Дебіторська заборгованість	2020	1410
9. Інші оборотні кошти	660	700
Разом	53650	52400

1. Розрахувати функціональну структуру оборотних коштів (співвідношення оборотних фондів і фондів обігу).

2. Визначити елементну структуру оборотних засобів АТ «Світоч».

3. Виявити тенденцію змін у структурі оборотних коштів підприємства.

Задача 2. Розрахувати величину виробничого запасу сталевих листів для забезпечення виробничої програми підприємства – випуску 12000 одиниць металопродукції, а також чисту вагу одиниці продукції, якщо очікуваний коефіцієнт використання сталі – 0,8. Поставки сталі здійснюються щомісяця, річна потреба виробництва у сталевих листах становить 820 т. Кількість робочих днів у розрахунковому році 260.

Задача 3. У звітному році підприємством було реалізовано продукції на суму 120 млн. грн. при середньорічній сумі оборотних коштів 8 млн. грн. В наступному році планується збільшити обсяг реалізації продукції на 5 %. Коефіцієнт оборотності зросте на 20 %. Визначити потребу підприємства в оборотних коштах в наступному році.

Задача 4. Визначити ефективність використання оборотних коштів фірми «Роксолана» та обсяг додаткового їх залучення у звітному році, користуючись наведеними далі вихідними даними. Середньорічна сума оборотних коштів цієї фірми дорівнює 650 тис. грн., а виторг від реалізації виробленої продукції – 2925 тис. грн. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів становить 0,15; оборотність їх – 52 дні.

Задача 5. За попередній рік фірма виконала ремонтні роботи на загальну суму 240 тис. грн. Середньорічний залишок оборотних коштів становив 20 тис. грн. Наступного року прогнозується збільшити обсяг робіт на 60 тис. грн. Здійснення певних організаційно-технічних заходів уможливить скорочення тривалості одного обороту оборотних коштів на 10 %. Обчислити суму оборотних коштів, що вивільняються.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема. Персонал підприємства і його використання

План практичного заняття

1. Персонал підприємства: класифікація та структура
2. Визначення чисельності персоналу на підприємстві

3. Продуктивність праці та методи її визначення
4. Шляхи і резерви підвищення продуктивності праці

Приклади розв'язку задач

Приклад 1. Підприємство виготовляє вироби з пластмаси шляхом лиття. Річний обсяг виробництва виробів – 900 тис. шт., а трудомісткість виробу – 0,35 нормо-годин. Тривалість робочої зміни – 8 год. при однозмінному режимі роботи. Внутрішні втрати часу з вини робітників – 1,5 %, а втрати на регламентовані простой – 3 %. Процент виконання норм виробітку – 105 %. Визначити необхідну чисельність робітників-відрядників. Корисний фонд робочого часу – 223 дні.

Розв'язок

Чисельність робітників відрядників становить

$$Чп = \frac{900 * 0,35}{8 * 223 * (1 - (0,03 + 0,015)) * 1,05} = 176 \text{ осіб}$$

Отже, необхідна чисельність робітників-відрядників 176 осіб.

Приклад 2. Середньоспиксова чисельність промислово-виробничого персоналу на підприємстві у звітному році склала 250 осіб, випуск товарної продукції – 2557 тис. грн. У розрахунковому році обсяг товарної продукції має становити 2680 тис. грн., а продуктивність праці підвищиться на 6%. Визначити рівень продуктивності праці у звітному і розрахунковому році.

Розв'язок

Продуктивність праці у звітному році становитиме

$$ППзв.р = \frac{Ов}{Чпр} = \frac{2557}{250} = 10,29 \text{ тис. грн./особу}$$

Продуктивність праці у розрахунковому році становитиме

$$ППр.р. = 10,23 * 1,06 = 10,84 \text{ тис. грн./особу}$$

Отже, продуктивність праці у звітному і розрахунковому році відповідно 10,29 тис. грн/особу і 10,84 тис. грн./особу.

Приклад 3. На виробничій дільниці треба обробити за квартал 1000 комплектів деталей. На обробку одного комплекту витрачається на токарних роботах 10,2 год, на фрезерувальних –

9,1 год. Коефіцієнт виконання норм виробітку планується відповідно 110 і 115 %. Фонд робочого часу одного працівника за квартал – 460 год. Визначити, скільки працівників потребує виробнича дільниця для виконання квартальної програми.

Розв'язок

Необхідна чисельність працівників визначається за залежністю:

$$Ч_{пр} = \frac{\Sigma ЗП}{ФРЧ * К_{вн}},$$

де $\Sigma ЗП$ – сумарні затрати праці на виготовлення продукції, нормо-годин;

ФРЧ – фонд робочого часу одного робітника, год.;

К_{вн} – коефіцієнт виконання норм виробітку.

Розраховуємо планову необхідну чисельність токарів

$$Ч_{т} = 1000 * 10,2 / 460 * 1,1 = 16 \text{ осіб}$$

Планова необхідна чисельність фрезерувальників становитиме

$$Ч_{т} = 1000 * 9,1 / 460 * 1,15 = 17 \text{ осіб}$$

Загальна необхідна чисельність працівників становитиме

$$Ч_{заг} = 10 + 8 = 18 \text{ осіб.}$$

Отже, 18 осіб потребує виробнича дільниця для виконання квартальної програми.

Приклад 4. Трудомісткість виготовлення продукції на підприємстві зменшиться на 3%, кількість відпрацьованих на одного робітника годин в рік підвищиться з 1800 до 1820, планове збільшення обсягу виробництва до 20 %, брак продукції зменшиться з 1,5 до 0,8 %, а питома вага основних робітників підвищиться з 50 до 51 %. Визначити приріст продуктивності праці по факторам: зміни трудомісткості продукції та зміни кількості відпрацьованих годин на одного робітника.

Розв'язок

Зростання продуктивності праці (γ %) в залежності від процента скорочення трудомісткості виготовлення продукції визначається за формулою:

$$\Delta ПП = \frac{100 * \Delta T}{100 - \Delta T}$$

де ΔT – скорочення трудомісткості виготовлення продукції, %.

$$\Delta ППТ = \frac{100 * 3}{100 - 3} = 3,1\%$$

2. Зростання продуктивності праці (y %) в залежності від зміни кількості відпрацьованих годин на одного робітника розраховується за формулою:

$$\Delta ППФ = \frac{\Phi_{рч}^{пл}}{\Phi_{рч}} * 100 - 100$$

де $\Phi_{рч}^{пл}$ – плановий ефективний фонд часу одного робітника, год.;

$\Phi_{рч}$ – базовий ефективний фонд часу одного робітника, год.;

$$\Delta ППФ = \frac{1820}{1800} * 100 - 100 = 1,1\%$$

3. Зростання продуктивності праці (y %) в залежності від скорочення втрат від браку розраховується за формулою:

$$\Delta ППБ = \frac{100 - Б_{пл}}{100 - Б_о} * 100 - 100$$

де $Б_{пл}$, $Б_о$ - відповідно проценти втрат від браку в плановому та звітному періодах. %.

$$\Delta ППБр = \frac{100 - 0,8}{100 - 1,5} * 100 - 100 = 0,7\%$$

Зростання продуктивності праці (y %) в залежності від зміни обсягу виробництва та чисельності працюючих розраховується за формулою:

$$\Delta ПП_о = \frac{100 + \Delta O_в}{100 + \Delta Ч_р} * 100 - 100$$

де $Взб$ – планове збільшення обсягу виробництва, %:

$Рзб$ – збільшення працюючих згідно плану, %.

$$\Delta ПП_о = \frac{100 + 20}{100 + 1,0} * 100 - 100 = 18,8\%$$

Задачі для розв'язування

Задача 1. На підприємстві раніше за допомогою універсального устаткування 169 робітників виробляли 850000 одиниць продукції. Після впровадження автоматичної лінії

чисельність виробничого персоналу скоротилась до 86 чоловік. Обчислити підвищення продуктивності праці внаслідок автоматизації виробництва продукції.

Задача 2. Два виробничих підприємства у звітному році досягли помітного збільшення обсягу виробництва продукції за умови незначного збільшення чисельності персоналу. На підставі наведених вихідних показників виявити ступінь впливу зміни чисельності працівників на приріст обсягу виробництва продукції на кожному підприємстві.

Таблиця 6

Показник	Вихідні дані		Підприємство 2	
	Підприємство 1		Підприємство 2	
	За планом	Фактично	За планом	Фактично
Обсяг товарної продукції, тис. грн.	11800	12900	9600	10800
Чисельність персоналу, осіб	428	442	350	358

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

**Тема. Інвестиції підприємства та їх ефективність.
Інноваційна діяльність підприємства**

План практичного заняття

1. Поняття і видова класифікація інвестицій
2. Показники оцінки ефективності використання виробничих інвестицій
3. Загальна характеристика інноваційних процесів
4. Економічна оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень.

Приклади розв'язку задач

Приклад 1. На підприємстві токарні верстати замінено токарними автоматами, що потребує додаткових капіталовкладень на суму 2,8 млн грн. Річна виробнича програма підприємства 140 тис. шт. Затрати на виробництво одного виробу до заміни верстатів були 50 грн./шт., після заміни – 45 грн./шт.

Визначити коефіцієнт абсолютної ефективності та строк окупності додаткових капітальних вкладень.

Розв'язок

Знаходимо коефіцієнт абсолютної ефективності інвестицій:

$$E_p = \frac{\Delta C}{KB} = \frac{(50 - 45) \cdot 140}{2800} = 0,25,$$

де ΔC – економія собівартості (приріст прибутку), тис. грн

Строк окупності додаткових капітальних вкладень становитиме:

$$T_{ок} = \frac{1}{E_p} = \frac{1}{0,25} = 4 \text{ роки}$$

Приклад 2. Інвесторам представлені два варіанти інвестування проекту. Необхідно обрати кращий варіант інвестування за індексами доходності та періодами окупності капіталовкладень. Для здійснення процесу дисконтування прийнята відсоткова ставка 10% (табл. 7).

Таблиця 7

Варіанти інвестування коштів

№	Показник	1 варіант	2 варіант
1	Сума інвестиції, тис. грн.	15200	16400
2	Період реалізації, роки	4	4
3	Щорічні грошові потоки, тис. грн.		
	1 рік	6000	4200
	2 рік	5400	5750
	3 рік	4700	7800
	4 рік	4500	6300
Всього:		20600	24050

Значення дисконтного множника: 1-й рік – 0,909, 2-й рік – 0,826, 3-й рік – 0,751, 4-й рік – 0,685.

Розв'язок

Визначаємо дисконтовані грошові потоки за двома проектами:

$$\begin{aligned} \Sigma ДГП_1 &= 6000 \cdot 0,909 + 5400 \cdot 0,826 + 4700 \cdot 0,751 + 4500 \cdot 0,685 = \\ &= 16526,6 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Sigma ДГП_2 &= 4200 \cdot 0,909 + 5750 \cdot 0,826 + 7800 \cdot 0,751 + 6300 \cdot 0,685 = \\ &= 18740,6 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

Визначаємо індекс доходності інвестицій за залежністю:

$$I_o = \frac{ДГП}{КВ},$$

Де ДГП – дисконтовані грошові потоки за проектами, тис. грн.

КВ – сума інвестицій за проектами, тис. грн

$$1 \text{ проєкт } I_{o1} = \frac{16526,6}{15200} = 1,09$$

$$2 \text{ проєкт } I_{o2} = \frac{18740,6}{16400} = 1,15$$

Період окупності інвестицій розраховуємо за формулою:

$$T_p = \frac{КВ}{\overline{ДГП}},$$

де $\overline{ДГП}$ – середнє значення дисконтованого грошового потоку за проектами, тис. грн

$$1 \text{ проєкт } \overline{ДГП}_1 = \frac{16526,6}{4} = 4131,65 \text{ тис. грн.}$$

$$2 \text{ проєкт } \overline{ДГП}_2 = \frac{18740,6}{4} = 4685,15 \text{ тис. грн.}$$

Тоді, період окупності інвестицій за проектами складає:

$$T_{p1} = \frac{15200}{4131,65} = 3,7 \text{ роки} \quad T_{p2} = \frac{16400}{4685,15} = 3,5 \text{ роки}$$

Отже, за показниками індексу доходності та терміну окупності кращим проєктом є другий варіант (1,15 > 1,09 та 3,5 роки < 3,7 роки).

Приклад 3. Визначити чисту теперішня вартість на основі таких вихідних даних (табл. 8).

Таблиця 8

Вихідні дані

№	Показники	0-й рік	1-й рік	2-й рік	3-й рік	4-й рік
1.	Інвестиції, тис. грн.	400	400	300	200	-
2.	Грошові потоки, тис. грн	-	350	360	500	550

Дисконтна ставка – 10%. Дисконтний множник: 0 рік – 1;

1-й – 0,905; 2-й – 0,826; 3-й – 0,751; 4-й – 0,683.

Розв'язок

Чиста теперішня вартість визначається за залежністю:

$$ЧТВ = -\frac{\Sigma KB_n}{(1+r)^t} + \frac{\Sigma ГП_n}{(1+r)^t},$$

де ΣKB_n – дисконтовані інвестиції по роках дисконтування, тис. грн.

$\Sigma ГП_n$ – дисконтовані грошові потоки по роках дисконтування, тис. грн.

r – дисконтна ставка

Визначаємо дисконтовані капітальні вкладення

$$ДКВ = \frac{400}{(1+0,1)^0} + \frac{400}{(1+0,1)^1} + \frac{300}{(1+0,1)^2} + \frac{200}{(1+0,1)^3} =$$

$$= 400 * 1 + 400 * 0,905 + 300 * 0,826 + 200 * 0,751 = 1160 \text{ тис.грн.}$$

Визначаємо дисконтовані грошові потоки

$$ДГП = \frac{350}{(1+0,1)^1} + \frac{360}{(1+0,1)^2} + \frac{500}{(1+0,1)^3} + \frac{550}{(1+0,1)^4} =$$

$$= 350 * 0,905 + 360 * 0,826 + 500 * 0,751 + 550 * 0,683 = 1365,26 \text{ тис.грн.}$$

Тоді чиста теперішня вартість становить

$$ЧТВ = -1160 + 1365,26 = 205,26 \text{ тис. грн.}$$

Отже, проект є доцільним, оскільки чиста теперішня вартість більше нуля.

Задачі для розв'язування

Задача 1. Проект передбачає початкові інвестиції в обсязі 160 тис. грн. Від реалізації проекту очікується отримання таких грошових потоків: за перший рік – 30 тис. грн., за другий – 60 тис. грн, за третій – 70 тис. грн., за четвертий – 50 тис. грн. Для дисконтування сум грошових потоків від реалізації проекту менеджер прийняв ставку дисконту – 30 %. На основі показника чистої теперішньої вартості, індексу прибутковості та терміну окупності проекту, чи можна рекомендувати проект до реалізації менеджеру?

Задача 2. Обчислити, за скільки років окупляться витрати на придбання ліцензії на виготовлення ноутбуків, а також запуск їх у виробництво, якщо вартість ліцензії – 500 тис. грн., інвестиційні витрати на її освоєння і випуск – 4480 тис. грн. Собівартість ноутбука – 23200 грн, ціна продажу – 32550 грн. Річний обсяг виробництва – 1200 шт. ноутбуків.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема. Витрати виробництва та шляхи їх зниження

План практичного заняття

1. Поняття про витрати виробництва та їх класифікація
2. Складання калькуляції одиниці продукції
3. Обчислення точки беззбиткового виробництва
4. Розрахунок впливу окремих чинників на зниження собівартості продукції

Приклади розв'язку задач

Приклад 1. Скласти очікувану калькуляцію одиниці продукції А, виходячи з такої інформації. За попередніми рахунками, витрати конструкційних матеріалів на одиницю виробу мають становити: сталі – 3,2кг ,бронзи – 0,8кг. Покупна ціна цих матеріалів дорівнює відповідно 980 і 4000 грн. за 1 т. Основна заробітна плата виробничих робітників складатиме 1,5 грн., додатково заробітна плата – 12 % від основної, а відрахування на соціальне страхування встановлені на річні 37 % від основної та додаткової заробітної плати. Витрати експлуатацію та утримання устаткування очікується в розмірі 90% і загально виробничі витрати – 60% від основної зарплати.

Розв'язок

Визначаємо калькуляційну одиницю за видами покупних матеріалів (сталь і бронза):

якщо 1т сталі коштує 980 грн., то 1кг коштує $980/1000=0,98$ грн, а 3,2 кг – 3,14 грн. ($3,2*0,98$)

якщо 1т бронзи коштує 4000 грн., то 1кг коштує $4000/1000=4$ грн., а 0,8 кг – 3,2 грн. ($0,82*4$)

Складаємо очікувану калькуляцію на виготовлення одного виробу А за статтями витрат, грн.:

1. Витрати на сировину і матеріали – 6,34 грн. (3,14 + 3,2)
2. Основна зарплата виробничих робітників – 1,5 грн.
3. Додаткова зарплата 0,18 грн. (1,5*0,12)
4. Відрахування на соц. страхування 0,37 грн. ((1,5+0,18)*0,22)
5. Витрати на експлуатацію та утримання устаткування 1,35 грн. (1,5*0,9)
6. Загальновиробничі витрати 0,9 грн. (1,5*0,6)

Отже, виробнича собівартість становить на виготовлення одного виробу А становить $6,34+1,5+0,18+0,37+1,35+0,9 = 10,64$ грн.

Приклад 2. Визначити цехову, виробничу і повну собівартість продукції, виготовленої в січні, за таких даних:

- 1) вартість витраченої сировини (Сс) – 200 тис. грн.;
- 2) заробітна плата основних робітників (Сзрп) – 15 тис. грн.;
- 3) нарахування на заробітну плату основних робітників (Ссз) – 22%;
- 4) витрати на утримання обладнання цехів підприємства (Сутр) – 5 тис. грн.;
- 5) амортизація будівлі виробничого корпусу (Са) – 2,7 тис. грн.;
- 6) витрати на оренду приміщення офісу (Сор) – 9 тис. грн.;
- 7) заробітна плата адміністративно-управлінського персоналу (Сзрп.адм) – 21 тис. грн.;
- 8) нарахування на заробітну плату адміністративно-управлінського персоналу (Ссз.адм) – 22%;
- 9) витрати, пов'язані з дослідженням ринку (Сдр) – 5 тис. грн.;
- 10) витрати на оплату енергії, спожиту підприємством під час виготовлення продукції (Сен) – 7,5 тис. грн.

Розв'язок

1. Визначаємо цехову собівартість

$$\begin{aligned} \text{Сцех} &= \text{Сс} + \text{Сзрп} + \text{С} + \text{Ссз} + \text{Снз} + \text{Се} = \\ &= 200 + 15 + 15 * 0,22 + 7,5 = 225,8 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

2. Визначаємо виробничу собівартість

$$\text{Свир} = \text{Сцех} + \text{Са} + \text{Сутр} + \text{Сор} + \text{Сзрп.адм.} + \text{Ссз.адм} =$$

$$= 225,8 + 5 + 2,7 + 9 + 21 + 21 * 0,22 + = 268,12 \text{ тис. грн.}$$

3. Визначаємо повну собівартість

$$\text{Спов} = \text{Свир} + \text{Сдр} = 268,12 + 5 = 273,12 \text{ тис. грн.}$$

Отже, повна собівартість виробу становить 273,12 грн.

Приклад 3. Визначити затрати на 1 грн товарної продукції і процент зниження собівартості продукції підприємства за даними в таблиці 9.

Таблиця 9

Вихідні дані					
Вироби	Річний випуск продукції, шт. (ОВп)		Собівартість одиниці продукції, грн./шт. (Сод)		Оптова ціна за одиницю продукції, грн. (Ц)
	Звіт	План	Звіт	План	
1	4030	4370	76	73	84
2	10090	9040	15	10	16

Розв'язок

1. Обчислюємо затрати на 1 грн. товарної продукції у звітному і плановому роках за двома виробами (1 і 2):

Звітний рік:

$$B_{1\text{грн.тп.зв.}} = \frac{\sum \text{Овп} * \text{Сод}}{\sum \text{Овп} * \text{Ц}} = \frac{4030 \times 76 + 10090 \times 15}{4030 \times 84 + 10090 \times 16} = \frac{457630}{499960} = 0,91(\text{грн.})$$

Плановий рік:

$$B_{1\text{грн.тп.пл.}} = \frac{\sum \text{Овп} * \text{Сод}}{\sum \text{Овп} * \text{Ц}} = \frac{4370 \times 73 + 9040 \times 10}{4370 \times 84 + 9040 \times 16} = \frac{409410}{511720} = 0,80(\text{грн.})$$

де $\sum \text{Овп} * \text{Сод}$ – собівартість річного випуску продукції, грн

$\sum \text{Овп} * \text{Ц}$ – вартість річного випуску продукції, грн

2. Розрахуємо процент зниження собівартості продукції у плановому році в порівнянні із звітним роком:

$$\Delta C = \frac{B_{1\text{грн.тп.зв.}} - B_{1\text{грн.тп.пл.}}}{B_{1\text{грн.тп.пл.}}} \times 100\% = \frac{0,92 - 0,8}{0,8} \times 100\% = 15\%$$

Отже, процент зниження собівартості продукції становить 15%.

Приклад 4. Підприємство виробляє вироби одного найменування за ціною 230 грн./шт. Питомі змінні витрати становлять 180 грн./шт. Загальна величина постійних витрат 550 тис. грн. Внаслідок підвищення орендної плати загальні постійні витрати зросли на 8%.

Визначити, яким чином збільшення постійних витрат вплине на величину критичного обсягу виробництва (точку безбитковості).

Розв'язок

Критичний обсяг виробництва визначається за формулою:

$$O_{кр} = \frac{C_{пв}}{Ц - Ззм/од},$$

де $C_{пв}$ – загальна сума постійних витрат, грн.

$Ц$ – ціна одиниці продукції, грн./шт.

$Ззм/од$ – змінні витрати на одиницю виробу (питомі витрати), грн./шт.

Визначаємо критичний обсяг виробництва до збільшення орендної плати

$$O_{кр1} = \frac{550000}{230 - 180} = 11000 \text{ шт.}$$

Зростання постійних витрат за рахунок збільшення орендної плати:

$$C_{пв2} = 550000 * 1,08 = 594000 \text{ грн.}$$

Критичний обсяг виробництва після підвищення орендної плати:

$$O_{кр2} = \frac{594000}{230 - 180} = 11880 \text{ шт.}$$

Зміна критичного обсягу виробництва продукції в натуральному виразі:

$$\Delta O = 11880 - 11000 = 880 \text{ шт.}$$

Зміна критичного обсягу виробництва продукції в грошову виразі

$$\Delta C = 880 * 230 = 202,4 \text{ тис. грн.}$$

Отже, збільшення постійних витрат на 8% призвело до зростання критичного обсягу виробництва на 880 шт. або 202,4 тис. грн.

Приклад 5. Підприємство виготовляє і продає за рік валової продукції на 200 тис. грн. Витрати на її виготовлення і продаж становлять 180 тис. грн., у тому числі змінні витрати 120 тис. грн., постійні витрати 60 тис. грн.

Обчислити коефіцієнт маржинального доходу, критичний обсяг виробництва і коефіцієнт безпеки виробництва.

Розв'язок

Коефіцієнт маржинального доходу становитиме:

$$K_{MD} = \frac{O_{ВП} - C_{зм}}{O_{ВП}} = \frac{200000 - 120000}{200000} = 0,4 \text{ грн./грн.}$$

де $O_{ВП}$ – обсяг валової продукції, тис. грн.

$C_{зм}$ – умовно змінні витрати на весь обсяг продукції, тис. грн.

Отже, маржинальний дохід на 1 грн валової продукції складає 40 коп.

Визначаємо критичний обсяг виробництва використовуючи формулу розрахунку маржинального доходу:

$$O_{кр} = \frac{C_{пв}}{K_{MD}} = \frac{60000}{0,4} = 150 \text{ тис.грн.}$$

де $C_{пв}$ – умовно постійні витрати, тис. грн.

Отже, при обсязі виробництва в 150 тис. грн. підприємство знаходиться в «точці беззбитковості» (покриває всі свої витрати і не отримує прибутків).

Визначаємо коефіцієнт безпеки виробництва:

$$K_{без} = \frac{ЗФМ}{O_{ВП}},$$

де $ЗФМ$ – запас фінансової міцності, який визначається за залежністю між обсягом виробленої продукції і критичним обсягом виробництва:

$$ЗФМ = O_{ВП} - O_{кр} = 200 - 150 = 50 \text{ тис. грн.}$$

Це означає, що на цю суму підприємство може максимально зменшити обсяг і при цьому не зазнати збитків.

$$\text{тоді } K_{без} = \frac{50}{200} = 0,25 = 25\%$$

Це означає, що підприємство може на 25 % зменшити обсяг виробництва і не зазнати збитків.

Приклад 6. Визначити зниження собівартості продукції за рахунок зниження затрат на експлуатацію машин і механізмів за такими даними:

1. Рівень витрат на експлуатацію машин і механізмів в загальній вартості виконаних робіт за звітний період (Дм) становить 40%.

2. Доля умовно постійних втрат на експлуатацію будівельних машин (УПВм) становить 30%.

3. Збільшення норм виробітку машин і механізмів (ΔB_m) – 5%.

4. Кошторисна вартість будівельно-монтажних робіт (Обмр) 220 тис. грн.

Розв'язок

Зниження собівартості за рахунок механізації робіт визначається за формулою:

$$\Delta C = \frac{D_m * УПВм * \Delta B_m}{(100 + \Delta B_m) * 100} = \frac{40 * 30 * 5}{(100 + 5) * 100} = 0,57\%$$

В грошовому виразі собівартість знизиться на:

$$\Delta C = Обмр * \Delta C = 220000 * 0,0057 = 1254 \text{ грн.}$$

Приклад 7. Визначити зниження собівартості будівельно-монтажних робіт за рахунок підвищення рівня механізації робіт за такими даними: річний обсяг земляних робіт на плановий рік 65000м³ (Ор.пл.); рівень механізації робіт у базовому році 97,5% (Рм.б.), у плановому році – 99,5% (Рм.пл.); собівартість розробки ґрунту механізмами 0,22 грн/м³ (См), вручну – 0,95 грн/м³ (Св).

Розв'язок

Зниження собівартості будівельно-монтажних робіт за рахунок підвищення рівня механізації робіт визначається за формулою:

$$\Delta C_{мех} = (C_{сер.баз} - C_{сер.пл}) * O_{пл},$$

де $C_{сер.баз}$. і $C_{сер.пл}$. – середня собівартість земляних робіт відповідно у базовому і плановому роках.

Опл – обсяг земляних робіт на плановий рік.

Собівартість земляних робіт у базовому році становить:

$$\begin{aligned} C_{сер\ баз} &= P_{м.б.} * C_m + P_{в.б.} * C_v = \text{грн./м}^3 \\ &= 0,975 * 0,22 + 0,025 * 0,95 = 0,23825 \end{aligned}$$

Собівартість земляних робіт у звітному році становить:

$$\begin{aligned} C_{сер\ пл} &= P_{м.пл.} * C_m + P_{в.пл.} * C_v = \text{грн./м}^3 \\ &= 0,995 * 0,22 + 0,005 * 0,95 = 0,22365 \end{aligned}$$

Зниження собівартості земляних робіт за рахунок підвищення рівня механізації робіт становитиме:

$$\Delta C_{мех} = (0,23825 - 0,22365) * 65000 = 949 \text{ грн.}$$

Отже, зниження собівартості земляних робіт за рахунок підвищення рівня механізації робіт становитиме 949 грн.

Приклад 8. За звітними даними собівартість товарної продукції становила 74070 грн. Питома вага основної заробітної плати виробничих робітників у собівартості – 26 %, а матеріальних затрат - 45%. На плановий період передбачено досягти росту продуктивності праці одного працюючого на 4 %, середньої заробітної плати на 1 %, а зниження матеріальних витрат на 2 %. Вияснити, як зміниться собівартість товарної продукції у плановому періоді за рахунок всіх факторів (ріст продуктивності праці, заробітної плати і зниження матеріальних витрат).

Розв'язок

Для визначення зміни собівартості товарної продукції під впливом зміни продуктивності праці і середньої заробітної плати використовуємо індексний метод:

$$\Delta C_m = \left(1 - \frac{I_{зн}}{I_n}\right) \times П_{зн} = \left(1 - \frac{1,01}{1,04}\right) \times 26 = 0,75\%$$

де $I_{зн}$ – ріст середньої заробітної плати, коеф. (індекс росту);

I_n – ріст продуктивності праці, коеф. (індекс росту);

$П_{зн}$ – питома вага основної заробітної плати виробничих робітників у собівартості продукції, %

Отже, зниження собівартості за рахунок випереджувальних темпів росту продуктивності праці у порівнянні з темпами росту середньої заробітної плати становить 0,75%.

Для визначення зміни собівартості товарної продукції під впливом зниження рівня матеріальних затрат використовуємо залежність:

$$C_M = (1 - I_{МЗ}) \times ПМЗ = (1 - 0,98) \times 45 = 0,9\% ,$$

де $I_{МЗ}$ – зниження матеріальних витрат, коеф. (індекс зменшення);

$ПМЗ$ – питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції, %

Отже, за рахунок зниження матеріальних витрат собівартість зменшилася на 0,9%.

Загальне зниження собівартості товарної продукції у плановому році знизиться на 1,65% (0,75+0,9). Тобто планова собівартість продукції дорівнює:

$$C_{пл} = \frac{74070 \times (100 - 1,65)}{100} = 72847,85_0 \text{ грн.}$$

Отже, у плановому році собівартість товарної продукції знизиться на 1222,15 грн (74070–72847,85)

Задачі для розв'язування

Задача 1. Обсяг товарної продукції в минулому році становив 12400 тис. грн. Частка витрат на виробництво в одній гривні товарної продукції – 0,9 грн. У плановому році передбачається збільшити обсяг виробництва на 12% за рахунок впровадження нової техніки. При цьому буде досягнуто економію в розмірі 130 тис. грн. Умовно-постійні витрати в минулому році становили 3000 тис. грн, а у зв'язку зі збільшенням обсягу виробництва вони зростуть на 5%. Виявити вплив факторів на собівартість товарної продукції і зміну рівня витрат на виробництво 1 грн. товарної продукції.

Задача 2. Акціонерне товариство досягло таких результатів своєї виробничо-господарської діяльності за рік: обсяг продажу продукції склав 50 тис. од., продажна ціна одиниці продукції – 80 грн., змінні витрати на весь обсяг – 3 млн. грн., постійних витрат

– 5 млн. грн. Проте кон'юнктура ринку вимагає від підприємства знизити ціну зі 100 до 80 грн. за одиницю, щоб залишитися на цьому ринку.

Визначити необхідний обсяг продукції, який спроможний забезпечити: 1) обсяг виробництва продукції без збитків; 2) величину прибутків, досягнутих у попередньому році від реалізації продукції.

Задача 3. Поточний обсяг реалізації продукції підприємства з урахуванням кон'юнктури ринку може дорівнювати 15000 од. Продажна ціна одиниці продукції становить 30 грн. Змінні витрати в розрахунку на одиницю продукції складають 12 грн., а постійні витрати на весь річний випуск продукції – 80000 грн.

Розрахувати:

1) точку беззбитковості виробництва, використавши аналітичний і графічний методи розрахунків;

2) додатковий розмір прибутку, який одержить підприємство за умови скорочення змінних витрат на 10 % і постійних витрат на 20000 грн.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема. Фінансово-економічні результати і ефективність діяльності підприємства

План практичного заняття

1. Поняття про основні фінансові результати діяльності підприємства (валова продукція, реалізована продукція, чиста продукція, валовий дохід, чистий дохід, прибуток)

2. Обчислення розміру загального та чистого прибутку підприємства

3. Визначення системи показників рентабельності

Приклади розв'язку задач

Приклад 1. Загальна виручка від реалізації товарної продукції підприємства має досягти 8900 тис. грн., а собівартість реалізованої продукції становити не більше 5000 тис. грн. Ставка податку на прибуток підприємства дорівнює 19% від загальної

одержаної його величини. Сума чистого прибутку, що спрямовується на розвиток виробництва, має скласти 440 тис. грн. Оцінити рівень достатності прибутку для самофінансування розвитку підприємства у звітному році.

Розв'язок

Загальний прибуток підприємства обчислюється за залежністю

$$П_{заг} = П_{р} + П_{пас.оп} + П_{м}$$

де P_r – прибуток від реалізації продукції, тис. грн.;

$P_{пас.оп}$ – прибуток від пасивних операцій (позареалізаційна діяльність);

P_m – прибуток від реалізації майна, тис. грн.

Прибуток від реалізації обчислюється за залежністю:

$$P_r = V_r - ПДВ - C_p,$$

де V_r – виручка від реалізації продукції, тис. грн.;

ПДВ – податок на додану вартість, тис. грн (20% від виручки від реалізації або $V_r/6$);

C_p – повна собівартість виробленої і реалізованої продукції, тис. грн.

Чистий прибуток обчислюється за залежністю:

$$Пч = П_{заг} - Пд$$

де P_d – податок на прибуток (приймаємо в умові 19%), тис. грн.;

Отже, для визначення чистого прибутку необхідно обчислити:

$$P_r = V_r - ПДВ - C_p = 8900 - 8900/6 - 5000 = 2416,7 \text{ тис. грн.}$$

У зв'язку з тим, що в умові задачі відсутня інформація про прибуток від пасивних операцій та реалізації майна, загальний прибуток дорівнює прибутку від реалізації ($P_{заг} = 2416,7$ тис. грн.).

Визначаємо податок на прибуток:

$$Пд = П_{заг} * Пд = 2416,7 * 0,19 = 459,173 \text{ тис. грн.}$$

Тоді, чистий прибуток дорівнює:

$$Пч = П_{заг} - Пд = 0,82 * П_{заг} = 2416,7 - 459,173 = 2416,7 * 0,82 = 1957,527 \text{ тис. грн.}$$

Для оцінки рівня достатності прибутку для самофінансування необхідно співставити отриманий чистий прибуток з величиною чистого прибутку, що передбачається спрямувати на розвиток

виробництва в сумі 440 тис. грн і обчислити коефіцієнт самофінансування:

$$\text{Кс.ф.} = \text{Пч} / \text{Пч.с.ф.} = 1957,527 / 440 = 4,4 > 1$$

Отже, отриманий чистий прибуток є достатнім для забезпечення самофінансування розвитку підприємства.

Приклад 2. Виробниче підприємство реалізувало 200 тис. одиниць продукції за продажною ціною 48 грн. за одиницю. Валові витрати на виробництво (собівартість) одиниці виробів становили 40 грн.

Розрахувати загальну суму одержаного підприємством прибутку і рівень рентабельності виготовлюваної продукції.

Розв'язок

Визначаємо загальний розмір прибутку

$$\text{П} = (48 - 40) \times 200 = 1600 \text{ тис. грн.}$$

Визначаємо рівень рентабельності виготовлюваної продукції

$$\text{Р} = 1600 / (40 \times 200) \times 100 = 20 \%$$

Приклад 3. Обчислити величину балансового прибутку підприємства на наступний рік, враховуючи такі очікувані показники його виробничо-господарської діяльності, тис. грн.:

- 1) обсяг продажу продукції (без ПДВ) 6800
- 2) повні витрати на виробництво товарної продукції 4600
- 3) витрати на реалізацію продукції 50
- 4) дивіденди від придбаних акції 10
- 5) дохід від оренди майна підприємства 25

Розв'язок

Обчислюємо величину балансового прибутку підприємства на наступний рік

$$\text{Пбал.} = 6800 - 4600 - 50 + 10 + 25 = 2185 \text{ тис. грн.}$$

Отже, сума балансового прибутку становить 2185 тис. грн.

Приклад 4. За даними таблиці 10 визначити показники рентабельності діяльності підприємства за рік:

- рентабельність продукції (у відсотках до собівартості і обсягу реалізації);
- рентабельність виробничих (основних і оборотних) фондів;

- рентабельність сукупної величини застосовуваних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових).

Таблиця 10.

Основні економічні показники діяльності підприємства

Показники	Значення, тис. грн.
1. Обсяг реалізації продукції (без ПДВ)	11570,5
2. Загальний прибуток	1645,8
3. Середньорічна вартість основних виробничих засобів	15701,0
4. Вартість оборотних засобів	6296,8
5. Витрати на виробництво (собівартість) реалізованої продукції – разом	6587,3
У тому числі: витрати на оплату праці	1548,0

За розрахунками сформулювати економічні висновки.

Розв'язок

1. Рентабельність продукції:

а) у відсотках до собівартості:

$$\frac{1645,8 \times 100}{6587,3} = 25,0 \%;$$

Отже, частка прибутку від загальної суми витрат становить 25%

б) у відсотках до обсягу реалізації:

$$\frac{1645,8 \times 100}{11570,5} = 14,2 \%;$$

Отже, частка прибутку в обсязі реалізації продукції становить 14,2%.

2. Рентабельність виробничих фондів:

$$\frac{1645,8 \times 100}{15701,0 + 6587,3} = 7,5 \%;$$

Отже, прибутковість виробничих фондів підприємств становить 7,5%

3. Рентабельність застосовуваних ресурсів:

$$\frac{1645,8 \times 100}{15701,0 + 6296,8 + 1548,0} = 7,0 \%;$$

Отже, кожні 100 грн вкладених коштів у ресурси підприємства приносить 7 грн. прибутку.

Задачі для розв'язування

Задача 1. Підприємству по плану необхідно за місяць виробити 400 шт. виробів. Оптова ціна продукції підприємства – 150 грн. за виріб. Затрати на одиницю продукції складають:

1. Основні і допоміжні матеріали – 83 грн.;
2. Зарплата з відрахуваннями на соціальне страхування – 15 грн.;
3. Витрати на утримання обладнання – 4 грн.;
4. Цехові витрати – 16 грн.;
5. Загальнозаводські витрати – 5 грн.;
6. Позавиробничі витрати – 12 грн.

Визначити повну собівартість одиниці виробу. Визначити прибуток на весь обсяг випуску.

Задача 2. За звітний рік приватна фірма мала такі показники своєї виробничо-комерційної діяльності та балансу на кінець року, тис. грн.:

- матеріальні витрати – 2920;
- витрати на оплату праці – 560;
- амортизація основного капіталу – 240;
- інші поточні витрати на виробництво і реалізацію промислової продукції – 480;
- виручка від реалізації продукції – 5400;
- фіксовані активи – 2950;
- поточні активи – 3700;
- власний капітал – 3990;
- податок на прибуток – 360;
- сума відсотків за користування кредитом – 240.

У наступному за звітним році передбачаються певні зміни у розмірах ресурсів, витрат і виторгу фірми. Зокрема сукупні активи, власний капітал і виручка від реалізації продукції мають збільшитися відповідно на 6, 8 та 10 % від величин, досягнутих у звітному році, а валові витрати на виробництво продукції повинні

зменшитися на 4 %. Сума виплати відсотків за користування банківським кредитом залишиться на рівні звітного року.

На підставі наведеної вихідної інформації визначити для звітного і наступного років:

- 1) величину і ступінь збільшення чистого прибутку;
- 2) рівень рентабельності сукупних активів;
- 3) рівень рентабельності власного капіталу фірми.

Задача 3. У звітному році обсяг реалізації продукції виробничої фірми становив 12 млн. грн. Рівень рентабельності продукції та основного капіталу досяг відповідно 20 і 16 %.

Визначити:

- 1) рівень рентабельності продукції в наступному за звітним році, який дозволив би одержати додатково 800000 грн. прибутку;
- 2) обсяг реалізації продукції, необхідний для досягнення рівня рентабельності основного капіталу в 22 %;
- 3) абсолютну величину скорочення поточних витрат задля забезпечення 24-відсоткового рівня рентабельності продукції.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Економіка підприємства : навч. посіб. / Бандурка О. М., Ковальов Є. В., Садиков М. А., Маковоз О. С. за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : ХНУВС, 2017. 192 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
3. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / 2-ге вид. Київ : ЦНЛ, 2010. 488 с.
4. Грибик І. І. Економіка та управління підприємством : теорія і практика : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2014. 428 с.
5. Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємства : навч. посіб. для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків : ХНАДУ, 2018. 292 с.
6. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л. Л. та проф. Кривов'язюка І. В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.

7. Економіка підприємства : підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. Вид. 3-тє, без змін. Київ : КНЕУ, 2006. 528 с.
8. Економіка підприємства : навч. посіб. / За заг. ред. А. В. Калини. Київ : МАУП, 2006. 351 с.
9. Економіка підприємства : навч. посіб. / За заг. ред. П. В. Круша. Київ : Ельга-Н. КНТ, 2007. 780 с.
10. Економіка підприємства: посібник / Т. В. Кузнецова, О. М. Гарнага, О. Ю. Лесняк, В. Д. Шебуня. Рівне : НУВГП, 2013. 315 с.
11. Економіка підприємства : підручник / За ред. проф. Є. М. Палиги. 2-ге вид., онов. та доп. Львів : Українська академія друкарства, 2013. 688 с.
12. Економіка підприємства : підручник / За заг. ред. Г. О. Швиданенко. Вид. 4-ге, перероб. та доп. К. : КНЕУ, 2009. 816 с.
13. Захарченко В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / Київ : Ліра-К, 2014. 300 с.
14. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика : навч. посіб. / 2-ге вид., перероб. і доп. Львів : Магнолія плюс, 2006. 208 с.
15. Сідун В. А., Пономарьова Ю. В. Економіка підприємства : навч. посіб. / 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦНЛ, 2006. 356 с.
16. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посібник. 3-тє вид. Київ : Каравела, 2006. 584 с.
17. Економіка підприємства : збірник тестів і задач : навч. посіб. / Шегда А. В., Харченко Т. Б., Сагайдак Ю. А., Пашнюк Л. О. Київ : ЦУЛ, 2010. 239 с.